

Нотны радок

Башмет і Крымер ладзяць фэст НОЧ, МУЗЫКА, МЕТРО, ЛЕГЕНДЫ

Яшчэ адзін канцэрт — і можна падводзіць вынікі, ці здольная акадэмічная музыка здзіўляць у XXI стагоддзі.

Сёння, 20 кастрычніка, у Вялікай зале Белдзяржфілармоніі адбудзецца заключны канцэрт XIII Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета, які амаль два тыдні прыцягваў увагу аматараў музыкі. І калі гаворка ідзе пра святочнасць і ўрачыстасць, то з падобным настроем у большасці людзей асацыюецца музыка Мендэльсона. Але ці кожны зможа прыгадаць больш чым адну мелодыю кампазітара?.. Ліквідаваць прабелы дапаможа мерапрыемства, дзе будзе гучаць канцэрт Мендэльсона для скрыпкі і фартэпіяна з аркестрам. Выканаваць яго будзе запрошаны саліст, скрыпач Сяргей Крылоў, якога беларуская публіка ўжо ведае па ранейшых праграмах. Музыкант з сусветнай славай, галоўны дырыжор Літоўскага камернага аркестра ў Мінску выступіць разам з міжнародным камерным аркестрам East-West Chamber Orchestra пад кіраўніцтвам Расціслава Крымера, мастацкага кіраўніка фестывалю. Вось такім чынам XIII фестываль Юрыя

Башмета ў Мінску паставіць кропку...

Альбо кропку з коскай... Міжнародны фестываль Юрыя Башмета не толькі прапануе канцэрты ды вабіць імёнамі (на што робіцца асаблівы акцэнт, і не толькі ў назве), але ўмее ствараць рэзананс, які шлейфам будзе ісці ўслед за падзеяй: дзе тут уражвала ўласна музыка, а дзе спрацавала яе арыгінальная падача.

Крэатыў у наш час — залог поспеху ў любых творчых праектах. Усё, што парушае звыклы парадак рэчаў, можна аднесці да креатыву. Вось хоць бы афіцыйнае адкрыццё фестывалю Башмета адбылося ўжо пасля таго, як публіка схадзіла на першы канцэрт «Легенды фартэпіяна», дзе выступіў народны артыст Расіі Мікалай Луганскі ў суправаджэнні Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра Беларусі, кіраваў якім у гэты вечар галоўны дырыжор Гётtingенскага сімфанічнага аркестра Крыстаф-Маціяс Мюлер.

Але якое адкрыццё фестывалю без Башмета і камернага ансамбля «Салісты Масквы»? Непарадак выпраўляецца, як аказалася, вельмі проста: урачыстым адкрыццём трэба лічыць той канцэрт, на які збіраецца шмат знакамітых асоб, дзяржаўных дзеячаў і дзе гучаць словы прывітання ад

Уладзімір ПОЗНЕР у тэатральна-музычным праекце на фестывалі Башмета.

Прэзідэнта Беларусі, зачытаны міністрам культуры краіны Юрыем Бондарам: пра бліскучых музыкантаў міжнароднага ўзроўню, шэдэўры сусветнай класікі і найлепшыя творы сучасных кампазітараў, а таксама пра асветную місію фестывалю. Маэстра Юрыя Башмет патрапіў у танальнасць: лічба «13» павінна сёлета стаць шчаслівай. І сапраўды, гэта ж якое шчасце для расійскіх музыкантаў — ужо другі дзясятак гадоў мець стабільную магчымасць прыязджаць з канцэртамі ў Мінск! Асабліва, калі за гэта не проста кажучы «дзякуй», а яшчэ і ўслаўляюць музыкой. Сёлета Юрыю Башмету і мастацкаму кіраўніку фестывалю піяністу Расціславу Крымеру беларускі кампазітар Віталь Воранаў прысвяціў канцэрт для альта і фартэпіяна з выка-

наннем галоўнымі асобамі фестывалю. Публіка любіць імёны.

На гэта, між іншым, робіць стаўку фестываль: прапанаваць людзям тое, што немагчыма абмінуць. Яшчэ раней быў знойдзены адметны ход задзейнічаць скрыпкі выдатных майстроў. У канцэрце адкрыцця (урачыстага) скрыпка Страдывары 1733 года гучала ў руках Вадзіма Рэпіна.

Гэты фестываль — свайго роду «машына часу», дзе злучаюцца розныя эпохі. Зразумела, чаму адным з «машыністаў» і хэдайнаўцягніка стаў музыкант Андрэй Макарэвіч. А яго спадарожнікам — тэлеведучы Уладзімір Познер у музычна-тэатральнай пастаноўцы «Чорт, салдат і скрыпка», створанай паводле «Гісторыі салдата» і іншых твораў Ігара Стравінскага. Аўтар ідэі і выканаўца адной з ро-

ляў — скрыпач і дырыжор Дзмітрый Сіткавецкі. Асоба — вось на каго ідуць людзі на фестывалі Башмета.

І калі сярод асоб, уцягнутых у фестываль, ёсць творцы высокай музыкі — можна казаць пра папулярнысць сучаснага музычнага мастацтва. Латвійскі кампазітар Петэрыс Васкэ і яго творы ў выкананні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі — адметная падзея: выкананне сучаснай музыкі (якую слухач можа не ведаць зусім) — заўсёды рызыка для калектываў. Але музыка, што ствараецца сёння, перадае стан рэальнага жыцця, імкнецца дастукацца да сучаснага чалавека. Яна пішацца для нас, таму павінна гучаць у свой час. І дзе яшчэ, як не тут, на фестывалі, што вельмі імкнецца заявіць пра сваё сучаснае аблічча? І можа быць з часам асобнымі канцэртамі будучы прэм'еры (не адна!) беларускіх кампазітараў.

Тым больш што слухач фестывалю Башмета гатовы нават для самых радыкальных эксперыментаў. Музыка плюс мастацкая гімнастыка — паспрабавалі, пайшло (сёлета East-West Chamber Orchestra і расійскі віяланчэліст Аляксандр Князеў выступілі разам з беларускім прызёрам чэмпіянатаў свету і Еўропы Кацярынай Галкінай). Альбо

вечны Моцарт — у канцэрце для немаўлят з мамамі і для цяжарных жанчын.

Але рэальны класічны экстрым — гэта першы ў Беларусі начны канцэрт у метро з пачаткам а другой гадзіне ночы. Перон ператварыўся ў партэр. Лазернае шоу — каб развясці сон. Але ж і без таго публіка ў тонусе: аркестр пад кіраўніцтвам Расціслава Крымера, маштабны хор, салістка Вялікага тэатра оперы і балета Аскана Волкава ды такія папулярныя выканаўцы, як Дзядзя Ваня ды Віталь «Артыст» (гурт «Без білета»), і спевы «Песняроў»... Ох! Аб'яднаць тое, што, здаецца, аб'яднаць немагчыма, спалучыць тое, што спалучыць складана, — на што толькі не пойдзеш, каб кожны прасунуты малодчы чалавек захацеў далучыцца да абмеркавання музычных праектаў. Але як далучыцца, калі не «пакаштаваў» гэткай радасці? Музыка даходзіць да людзей у наш час пакручанымі шляхамі. А далей яны стануць думаць: што гэта было? дзеля чаго?... І, магчыма, захочуць схадзіць на апошні канцэрт фестывалю, традыцыйны і акадэмічны. І зразумеюць, што на філарманічнай сцэне такія канцэрты — рэгулярная справа, і кожны з іх незвычайны і гучыць толькі тут і толькі цяпер.

Ларыса ЦІМОШЫК.

У святле рампы

МЯДЗВЕДЗЬ НА СЦЭНЕ, ЧЭЖАЎ НА МОВЕ ЖЭСТАЎ

Форум тэатральнага мастацтва «ТЭАРТ»

Спачатку ў рамках форуму праграма Belarus Open прадставіла дзесяць найцікавейшых і, я ўпэўнена, для некага нечаканых беларускіх пастановак — пра іх мы ўжо расказалі. Потым сцэнічныя пляцоўкі заняла Міжнародная праграма — ужо восьмы раз «ТЭАРТ» прывёз у Мінск замежныя спектаклі, якія паказваюць, на што адгукаецца тэатр, якімі інструментамі і формамі ён карыстаецца, якія тэндэнцыі ў ім пануюць. Паўднёвакарэйцы з іх драйвам, «Тры сястры» ў нямой інтэрпрэтацыі Цімафея Кулябіна, кіншаблоны на тэатральнай сцэне ў бельгійскай рабоце — дзевяць замежных пастановак прамільгнулі ў Мінску, але, хочацца спадзявацца, засталіся тут у нейкім іншым, калі не фізічным, выглядзе. У аўторак быў паказаны апошні спектакль: 27 дзён форуму зноў далі зразумець, наколькі бяздонным, шчырым і захапляльным з'яўляецца тэатральнае мастацтва.

КАЛЯТЭАТРАЛЬНАЕ

Галоўных уражанняў ад «ТЭАрту» ў мяне два — першае датычыцца цікавасці да форуму з боку наведвальнікаў, другое, канешне, саміх праграм, бо часам пасля прагляду падавалася, што ты дакрануўся да нечага невытлумачальна-касмічнага.

Статыстыка кажа, што за амаль месяц «ТЭАрту» яго мерапрыемствы — што апроч пастановак прадугледжвае таксама сустрэчы, майстар-класы, лекцыі — наведала больш за сем тысяч чалавек. Гучыць даволі грунтоўна, аб'яднаць такую колькасць людзей пад адной назвай — дорага каштуе. Але мне ўспамінаюцца замежныя пастаноўкі (напрыклад, каманда неверагоднай «Арктыкі» дзеля аднаго паказу прывезла ў Мінск на дзвюх фурах паўтары тоны рэквізіту), што ў двухмільённым горадзе і не спешчанай тэатральнымі фестывалямі дзесяцімільённай краіне не сабралі поўныя залы.

Я даўно ведаю, што наша грамадства даволі пасіўнае ў дачыненні да культурнай сферы,

але можна ўявіць, наколькі, калі нават стыльны і якасны «ТЭАРТ», што раз у год прапануе ўнікальны для Беларусі фармат і абячае выкшталцёныя відовішчы, не можа прадаць на прапанаваныя пастаноўкі ўсё да аднаго білету. Лічба ў сем тысяч перастае ўражваць, але сам «ТЭАРТ» гэта ніяк не характарызуе: паказаўшы беларускую праграму, якую ацанілі больш за трыццаць запрошаных замежных экспертаў, форум забяспечыў беларускага гледача аднымі з самых гучных тэатральных спектакляў замежжа. Тое, што культурны кантэкст прыязджае ў Мінск, а не кліча за сабой, дае нам шмат прэферэнцый і натуральна — прастору для разваг і спрэчак, бо не ўсё тут варта таго, каб глядзець з адкрытым ротам, затое кожная пастаноўка дае шмат інфармацыі пра навакольнае свет і сучасны тэатр.

ХАРЭАГРАФІЯ

Гэтым разам у Міжнароднай праграме «ТЭАРТ» паказаў адразу тры харэаграфічныя пастаноўкі — дзіўна, наколькі шматслоўнай можа быць пластыка чалавечага цела і наколькі

цікавым можа быць ненаратыву танцавальны спектакль (але, зразумела, не кожны).

Па-першае, у Мінск прыехала экзотыка — пастаноўка «Даркнес пумба» з Паўднёвай Карэі: танцоры ў цалкам чорным адзенні, у тым ліку пінжаках, а таксама музыканты (падчас спектакля гледачы чуюць жывы гук) паказалі сапраўдны драйв. Рэжысёр аб'яднаў на сцэне традыцыйныя музычныя матывы і спевы з блюзам, рокам і мадэрновым танцам. Перакладу таго, што спяваецца, не было, з балкона я нават не бачыла тыя моманты, калі салісты выходзілі ў залу і атрымлівалі гучныя авацыі, але «Даркнес пумба» мяне скарыла. Сума шчэнне старога і новага, павольнага і энергічнага, мінімалізму ў дэкарацыях і сканцэнтраванасці на рухах цела зрабілі сваю справу — гэта было прыгожа, захапляльна і, падазраю, небессэнсоўна. Падавалася, што спектакль звяртаецца то да нечага боскага, то да прыземленага і будзённага. На сцэне заставаліся мокрыя сляды ад разагрэтых целаў танцораў. Гледачы ўбачылі, як можна адбіць рытм металічнымі палачкамі для сушы і ўключыць такі прازیсны элемент у тэатральнае мастацтва.

Дзве другія харэаграфічныя пастаноўкі прыехалі з Польшчы і таксама ў меншай ці большай ступені выкарысталі традыцыйныя матывы. Czterdziesty (40) Джо Стромгрэна — танцавальная наратыву гісторыя пра польку, якая з'ехала з халоднай Польшчы ад яе восені, што ўганяе ў дэпрэсію, сустрэла ў Францыі паляка, вярнулася на радзіму, убачыла ўсе змены і пачула памылкова пабудаванае пытанне «How do you doing?», зноў стала сведкам праблем краіны і так далей.

У пэўны момант падаецца, што спектакль ператвараецца ва ўрапатрыятачную гісторыю, але не, не ператварыўся. Пастаноўка аказалася іранічнай і нават крыху сентыментальнай. Яна паказала актуальную для Польшчы праблему эміграцыі і актуальную для асобы праблему пошуку сябе. Усё гэта атрымалася перадаць вельмі вынаходлівымі спосабамі, дарэчы, у Джо Стромгрэна атрымалася, напэўна, адна з самых дакладных візуальных перадач дэпрэсіі.

«Жніво» ж Ігара Гашкоўскага перайграла само сябе. Гэтым разам танцавальны спектакль аказаўся не сюжэтным, але пачуццёвым. Можна вылавіць тэмы — уласна збору збожжа ці адносінаў мужчын і жанчын, але на першы план выходзіць жаданне Ігара Гашкоўскага, прынамсі, мне так падаецца, выклікаць у гледача нейкую фізічную рэакцыю. Раздражненне, узбуджанасць і нават юрлівасць. У нейкі момант колькасць паўтораў, якія намякаюць на вечны цыкл, дасягае такой кропкі, што пастаноўка страчвае здольнасць уплываць на эмоцыі гледача, а сэнсы складаюцца ў набор дакучлівых матываў. Тым не менш «Жніво» стала чарговым спектаклем-прыкладам, як ствараць сэнсы танцам, і паказчыкам, наколькі магутным інструментам з'яўляюцца рухі цела.

ГУМАР

Так, «нудны тэатр», высокае мастацтва дае магчымасць пасмяяцца. Сёлетняя Міжнародная праграма пачалася з заўсёднага «ТЭАРТА» Оскараса Каршуноваса і яго пастаноўкі «Вяселле», заснаванай на п'есе Бертольда Брэхта, але, канешне ж, ва ўласным